

SELLS

!

Prof. Dr. Bart De Moor
ESAT-STADIUS KU Leuven
iMinds Medical IT

www.bartdemoor.be

Bart.DeMoor@kuleuven.be

Inhoud

- De relevantie van **Science, Technology, Engineering, Mathematics**
- De zeven sferen van de Technotoop
- STEM Vlaanderen

Science

Popper: Een stelling, theorie, uitspraak,.... is wetenschappelijk wanneer ze zelf aangeeft op welke manier ze kan ontkracht worden. Onweerlegbaarheid is nooit wetenschappelijk. Weerlegbaarheid is de sterkte van wetenschap, geen zwakte !

Technologie

- Technology = techne logos = de know-how om iets op te lossen

-Technology = “transbiological evolution on top of the natural biological evolution”

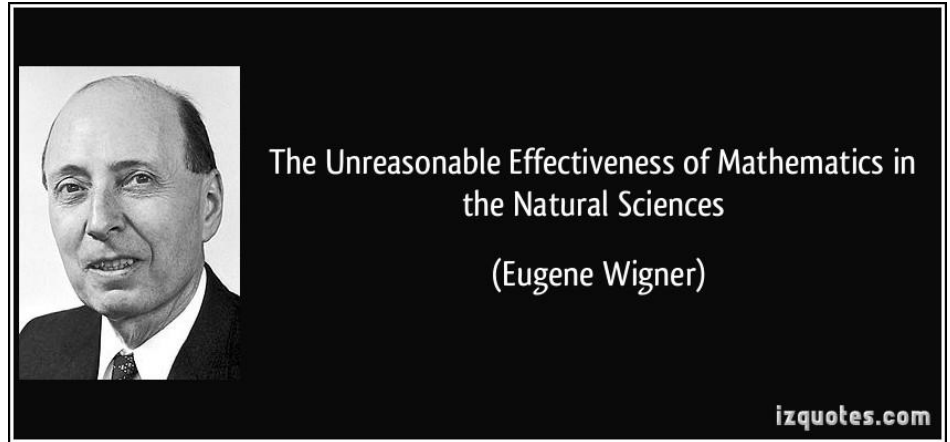
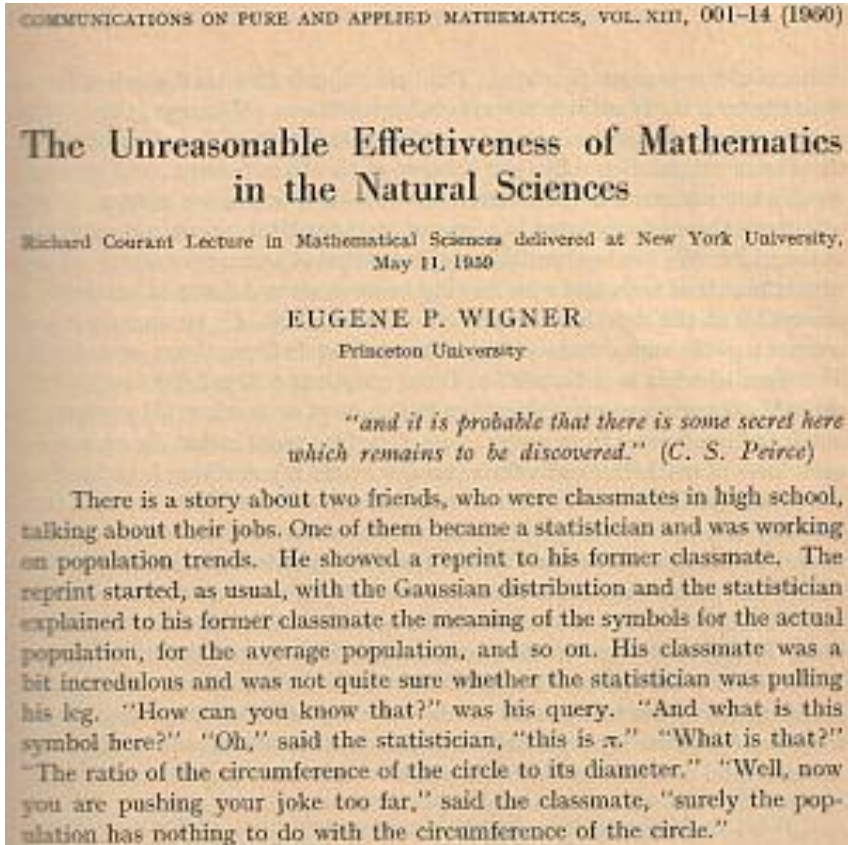
Engineering

Engineering = Hoe technologie gebruiken om problemen op te lossen
= Ontwerpen = Creativiteit en inventiviteit met technologie

Mathematics

= Unreasonably effective !!

The unreasonable effectiveness of mathematics

Inhoud

- De relevantie van
Science, Technology, Engineering, Mathematics
- De zeven sferen van de Technotoop
- STEM Vlaanderen

Matter

The science (analysis)

Law 1: Orbit = ellips; Sun = focus

Law 2: 'Radial line' covers equal surfaces in equal time intervals

Law 3:
$$\frac{T_1^2}{T_2^2} = \frac{a_1^3}{a_2^3}$$

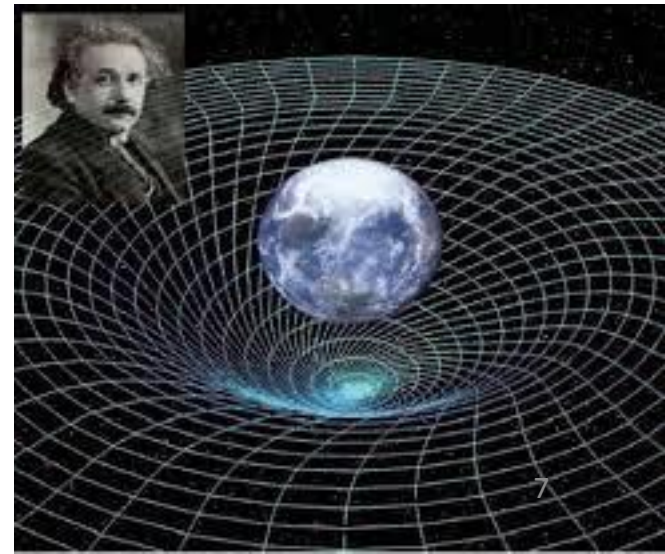
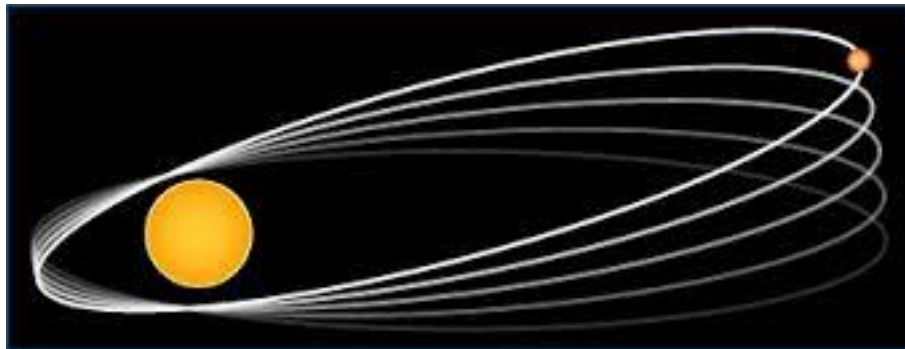
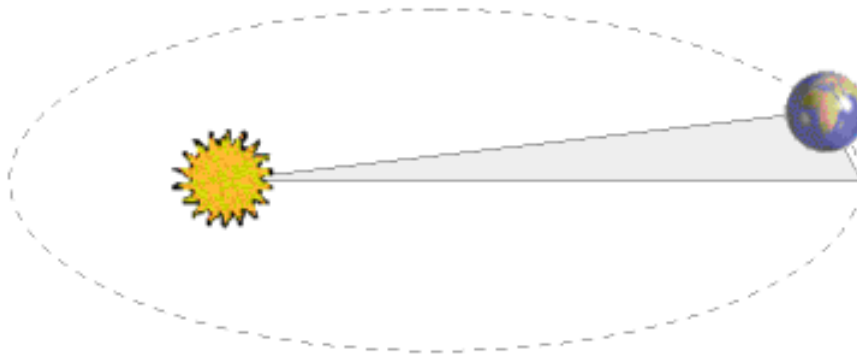

Kepler

Newton

$$F = m \cdot a$$
$$F = G \frac{m \cdot M}{r^2}$$

Technology and Engineering Design:

The first industrial revolution (1700...)

- Steam engine (Watt)
- Mechanisation of textile industries
- Infrastructure for mobility: rail roads
- Water and Coal as energy source
- *Transition of a feudal rural towards industrial society*
- *Socio-cultural evolution follows the economical-technical one (French revolution)*

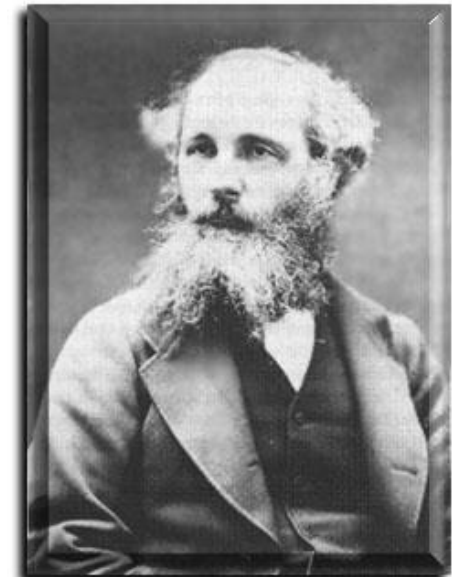
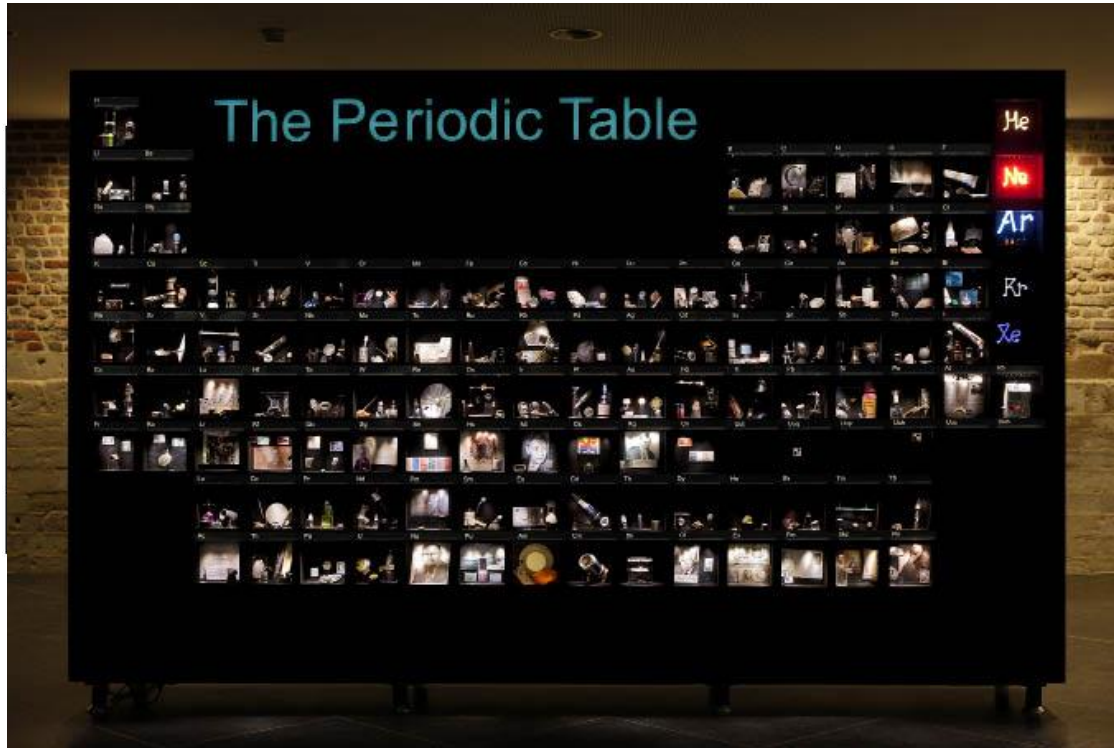

Energy

Matter

The science (analysis)

$$\nabla \cdot \mathbf{D} = \rho$$

(1) Gauss' Law

$$\nabla \cdot \mathbf{B} = 0$$

(2) Gauss' Law for magnetism

$$\nabla \times \mathbf{E} = -\frac{\partial \mathbf{B}}{\partial t}$$

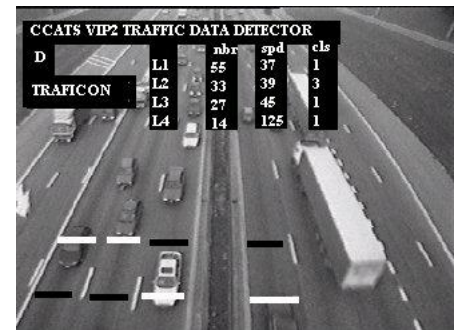
(3) Faraday's Law

$$\nabla \times \mathbf{H} = \frac{\partial \mathbf{D}}{\partial t} + \mathbf{J}$$

(4) Ampère-Maxwell Law

Technology & Engineering Design: The second industrial revolution (1870...)

- Mass production and consumption
- Electricity and oil as energy sources
- Chemical industry develops
- Infrastructure for mobility: road network
- Telecommunication develops, radio, TV
- Labor and Capital (Marx) ; Unions ; Liberalism: Adam Smith*
- Government as regulator and facilitator*

Information

Energy

Materials

The science (analysis)

1880: Maxwell's laws (electro-magnetism)

1905: Quanta: Planck and Einstein

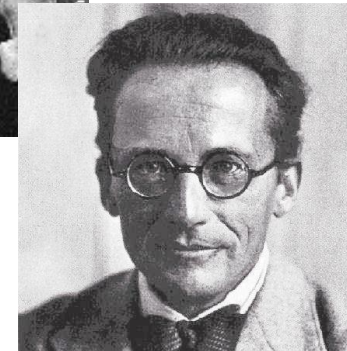
1910: Atom model Bohr

1930: Quantummechanics of Heisenberg, Schrödinger,...

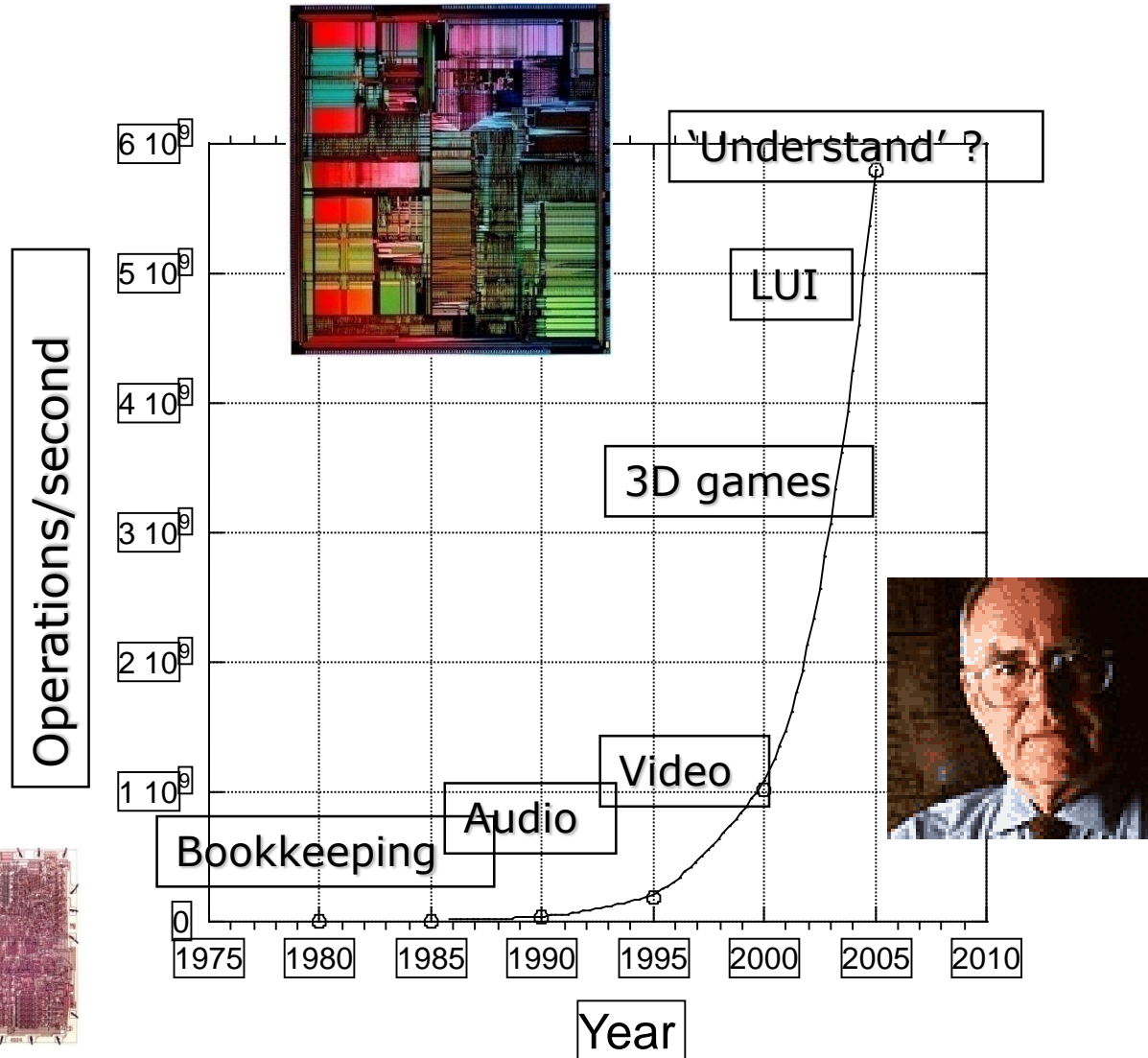
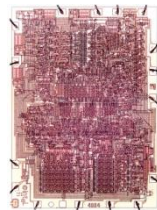
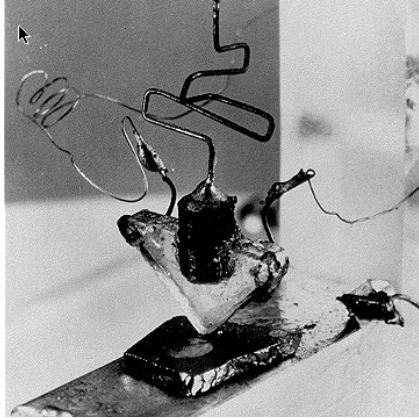
1940: Computer (principle) of Turing and von Neumann

1948: Information theory of Shannon

1950: Transistor of Shockley, Bardeen,...

Technology and Engineering Design: The third industrial revolution (1945...)

Computational power x 2 every 18 months

Grains of rice the world consumes annually: **27.5 quadrillion**

Amount of data the world consumes every 30 minutes: **40.4 petabytes**

We consume more bytes on the internet in 30 minutes than grains of rice in a year.

1 million = 1 000 000

1 billion = 1 000 000 000

1 trillion = 1 000 000 000 000

1 quadrillion =

1 000 000 000 000 000

1 kB = 1 000

1 MB = 1 000 000

1 GB = 1 000 000 000

1 TB = 1 000 000 000 000

1 PB = 1 000 000 000 000 000

1 TB

= large university library

= 212 DVD discs

= 1430 CDs

= 3 year music in CD quality

The image features four overlapping circles of different colors. The top-left circle is yellow and contains the word 'Energy'. The top-middle circle is pink and contains the word 'Information'. The top-right circle is orange and contains the word 'Sustainability'. The bottom-left circle is yellow and contains the word 'Materials'. All circles have a thin black outline and the text is centered within each circle in a bold, black, sans-serif font.

Information

Energy

Sustainability

Materials

Sustainability

- Globalization

  - Global Village Concept van CNN*

  - Internet*

  - Think globally, act locally (glocal)*

  - Networks of people and computers*

- Standardization, uniformization, protocollization

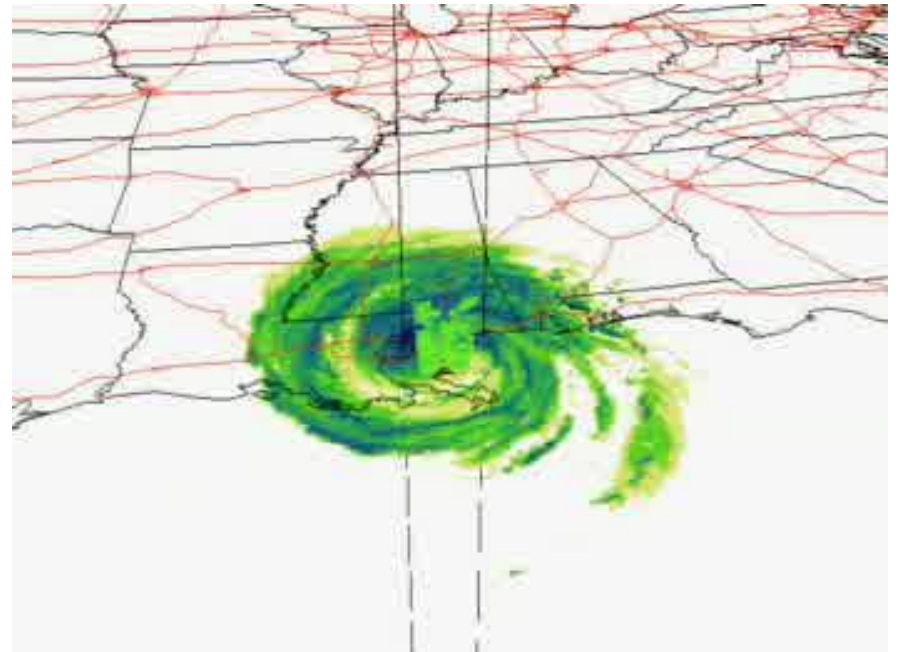
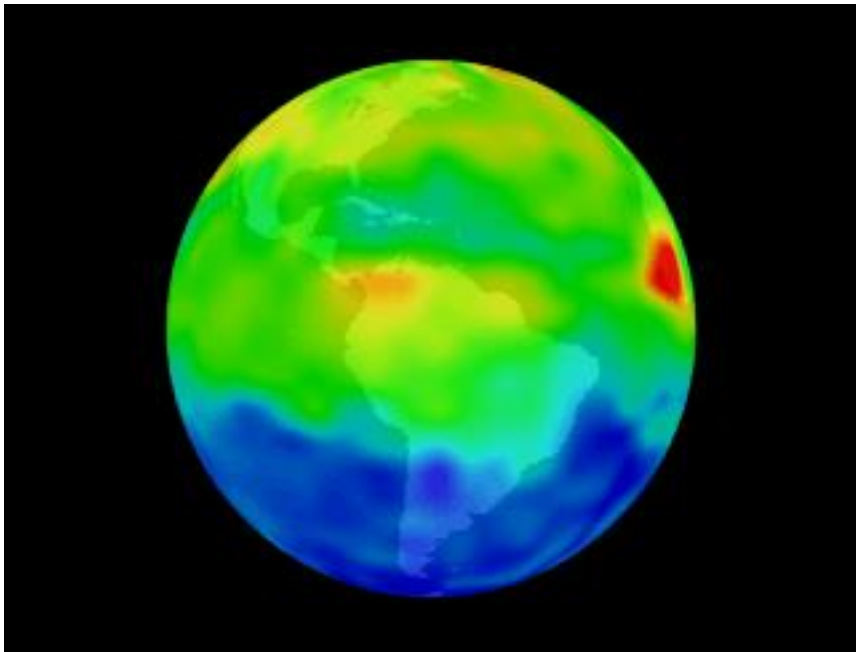
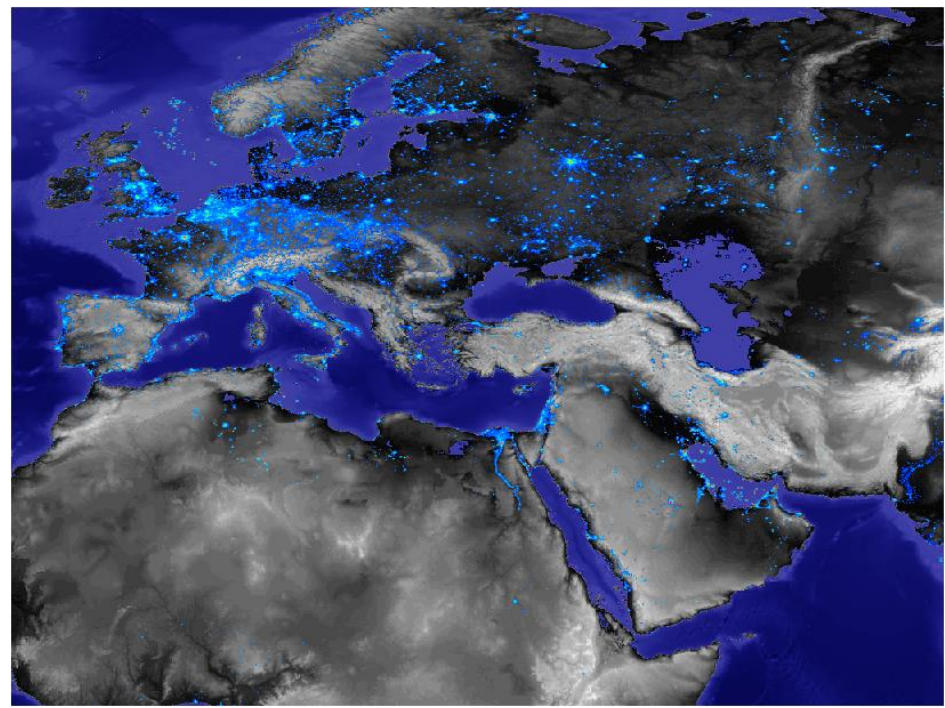
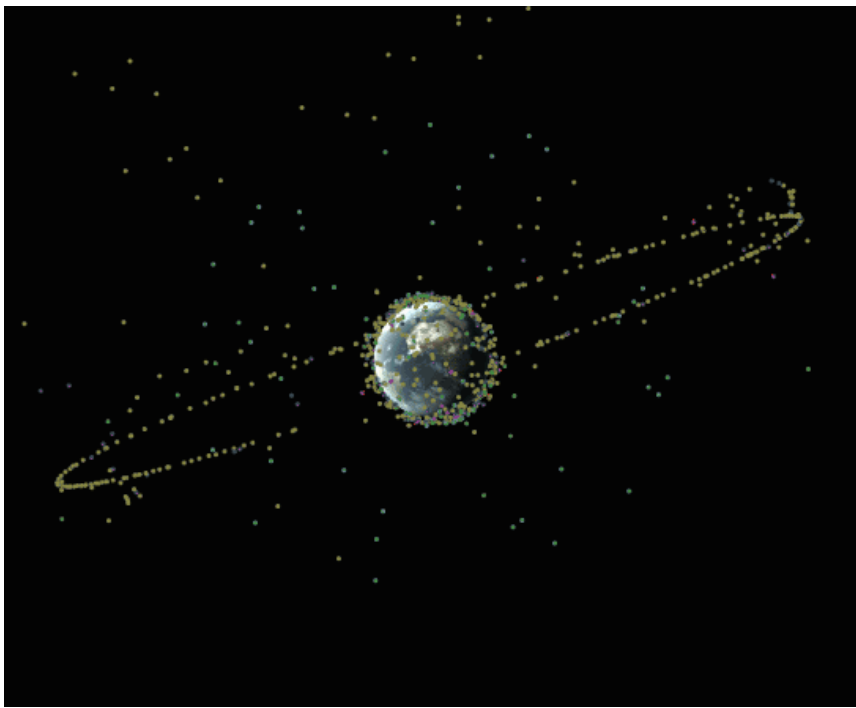
- Sustainable society

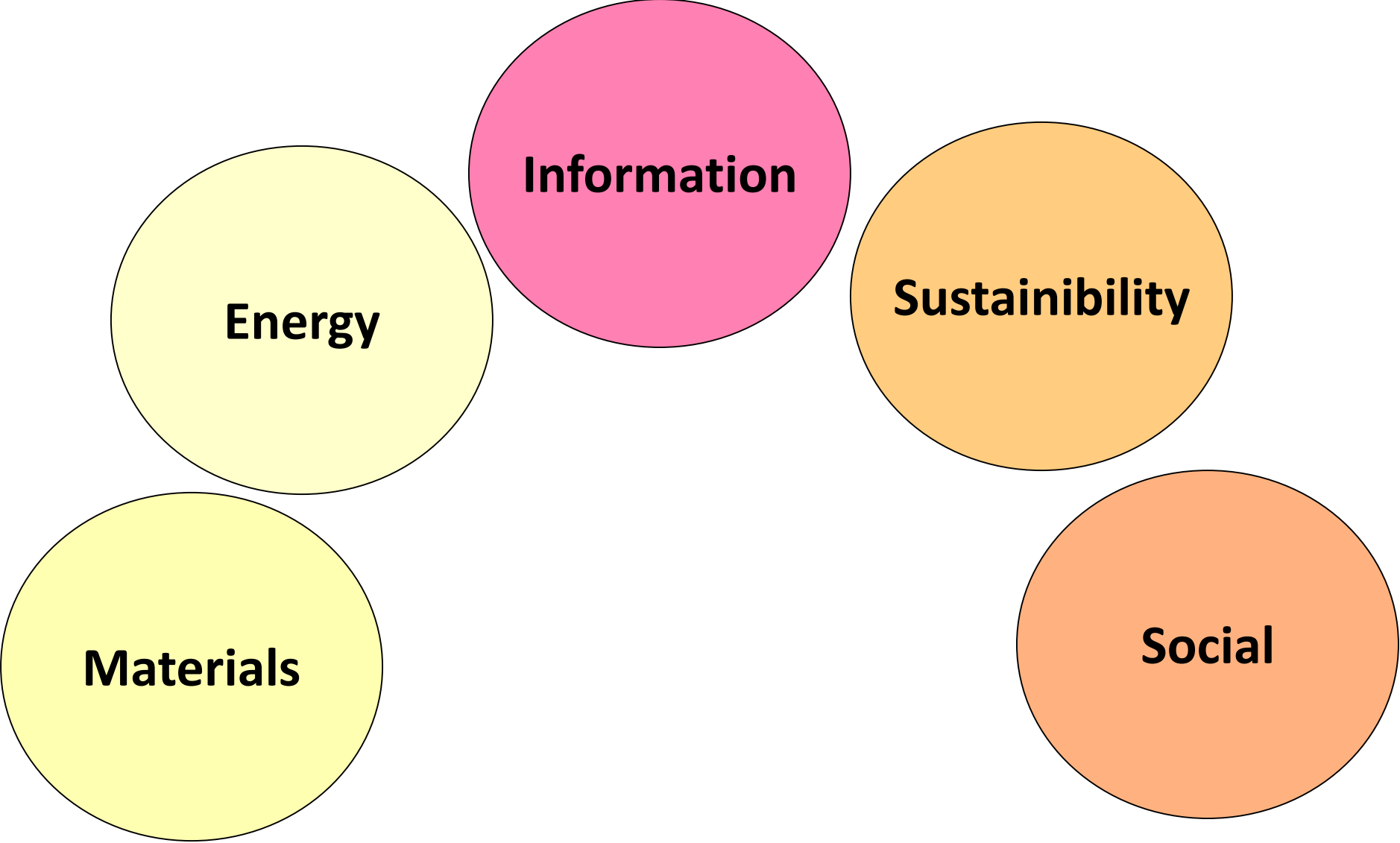
  - Traditionally: Finite demands and infinite supplies*

  - Now: Infinite demands but finite supplies*

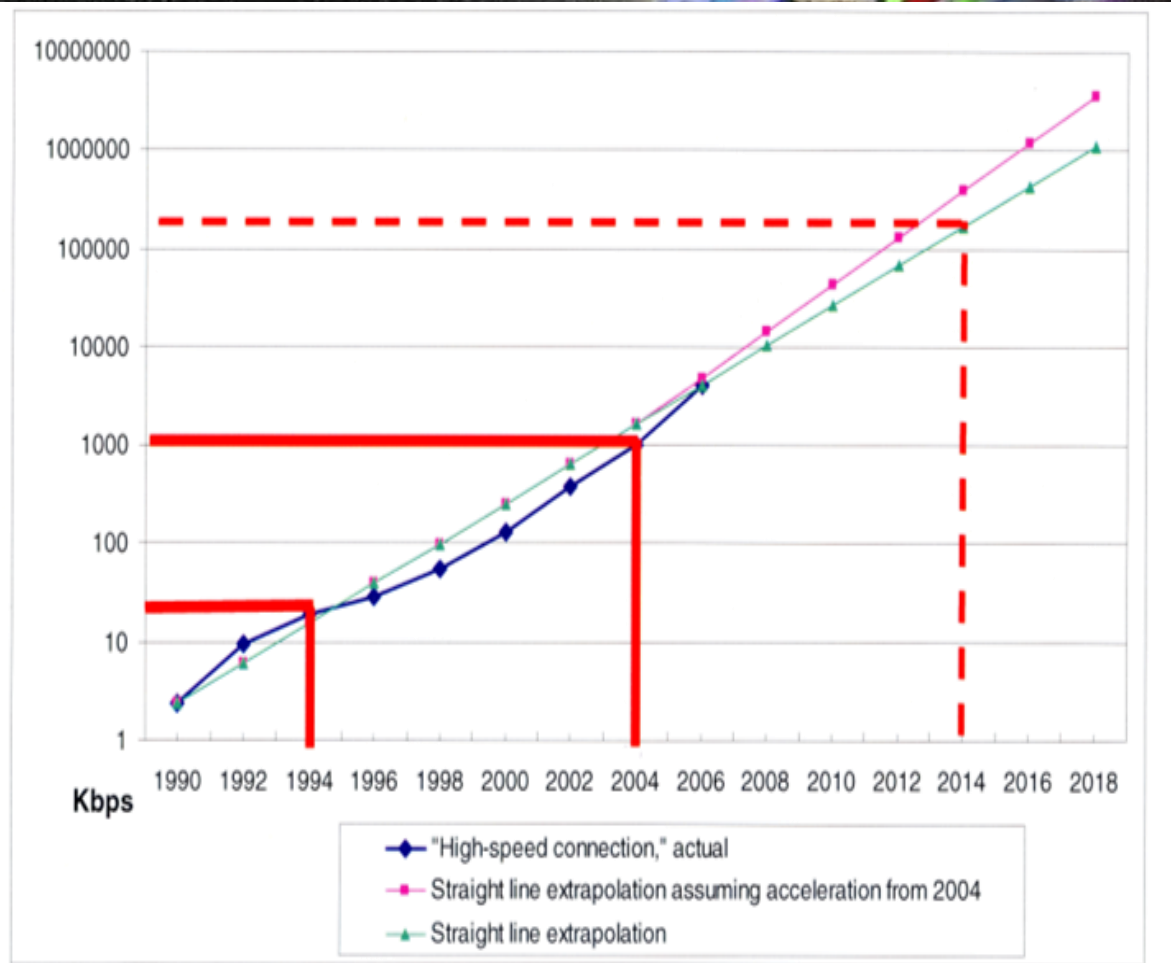
  - We did not inherit the world from our ancestres, but have borrowed it from our children (Antoine de Saint-Exupery)*

- Cleantech, renewable energy, global warming, ...

Connectivity

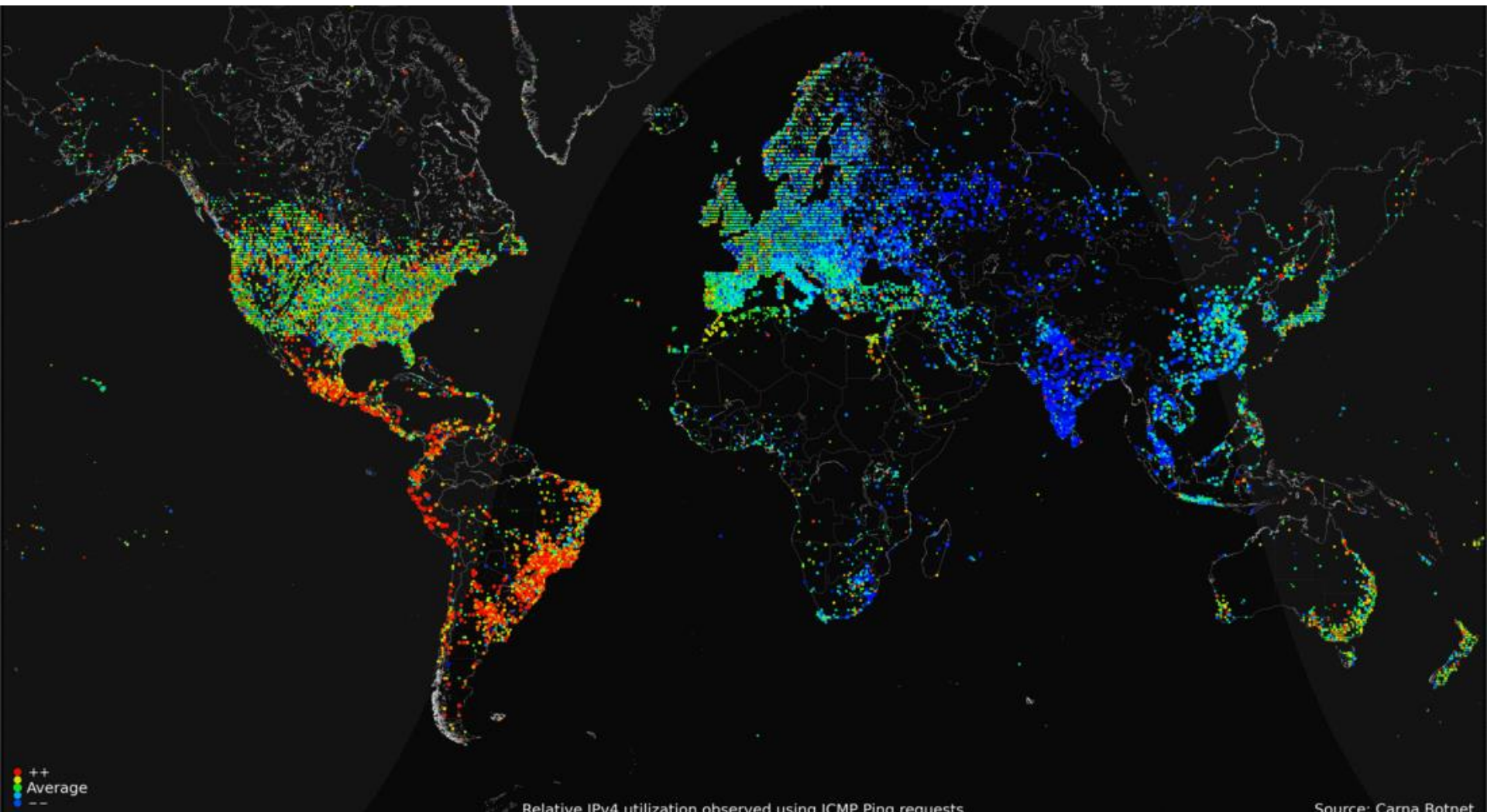

We are always
CONNECTED
and **FAST!**

www: max 19 clicks !

Information

Sustainability

Energy

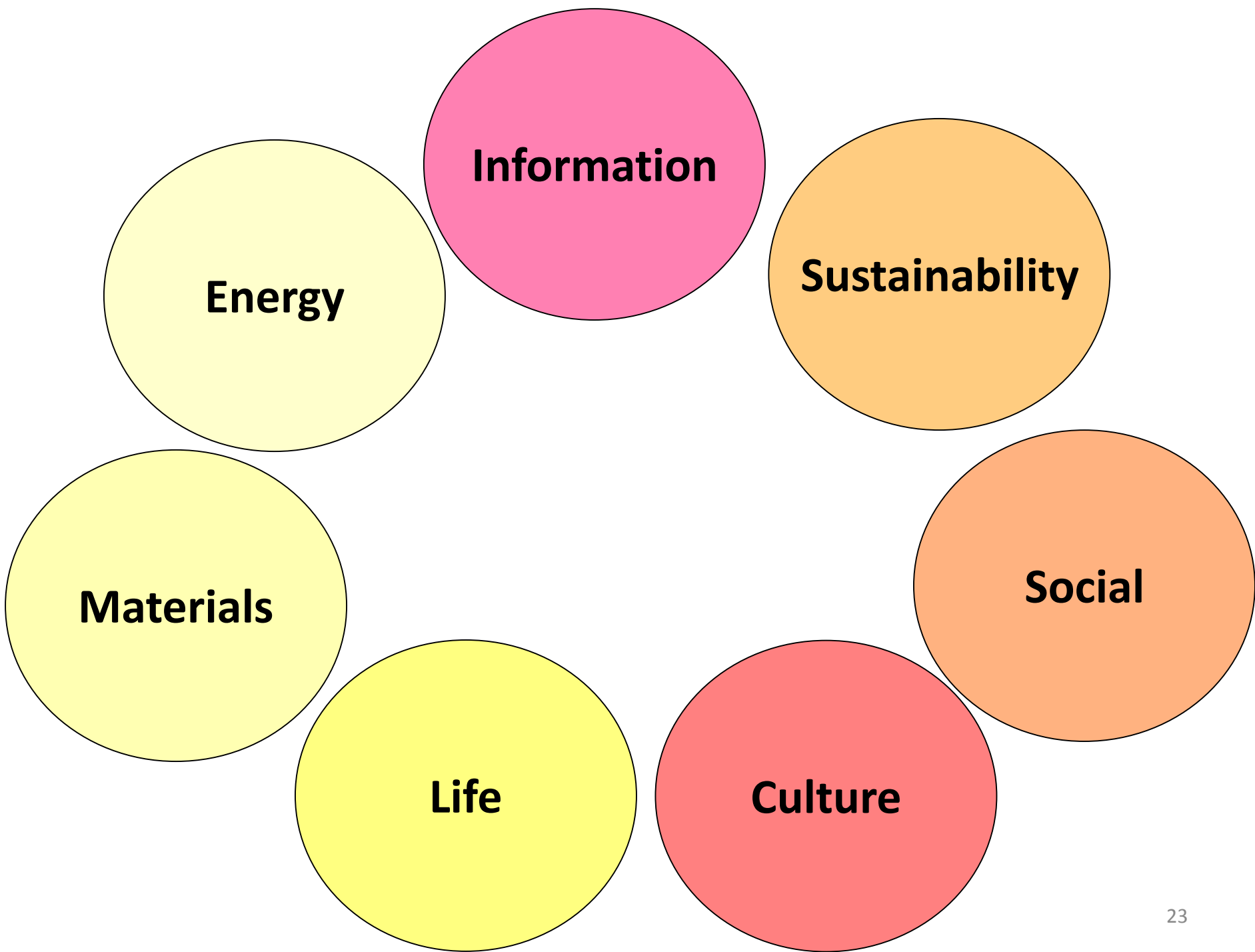
Social

Materials

Culture

STEAM

The science

1865: Mendel: Laws of inheritance from statistical inference

1944: Avery/MacLeod/McCarty: DNA = hereditary material

1953: Watson/Crick: DNA double helix

1965: Restriction enzymes: DNA 'scissors'

1966: Nirenberg/Khorana/Holley: Determine genetic code

1972: Cohen/Boyer: Recombinant DNA, gene transfer in bacteria

1977: Sanger/Maxam/Gilbert: DNA sequencing methods

1982: Insulin by transgene bacteria

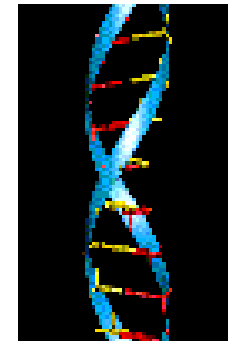
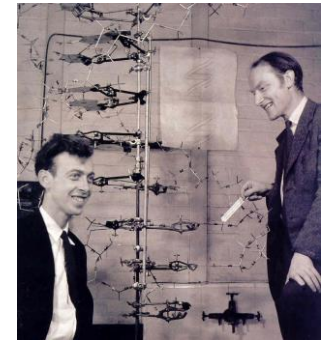
1985: Polymerase Chain Reaction (PCR)

1991: First transgene animal: Herman the bull

1994: GM tomatoes to market

1997: First cloned animal: Dolly

2001: Human Genome Completion announced

index of 20 million Biomedical PubMed records

23 GigaByte

1 slice mouse brain MSI at 10 μ m resolution

81 GigaByte

raw NGS data of 1 full genome

1 TeraByte

sequencing all newborns by 2020 (125k births / year)

125 PetaByte / year

1 kB = 1000
1 MB = 1 000 000
1 GB = 1 000 000 000
1 TB = 1 000 000 000 000
1 PB = 1 000 000 000 000 000

1 small animal image

1 GigaByte

1 CD-ROM

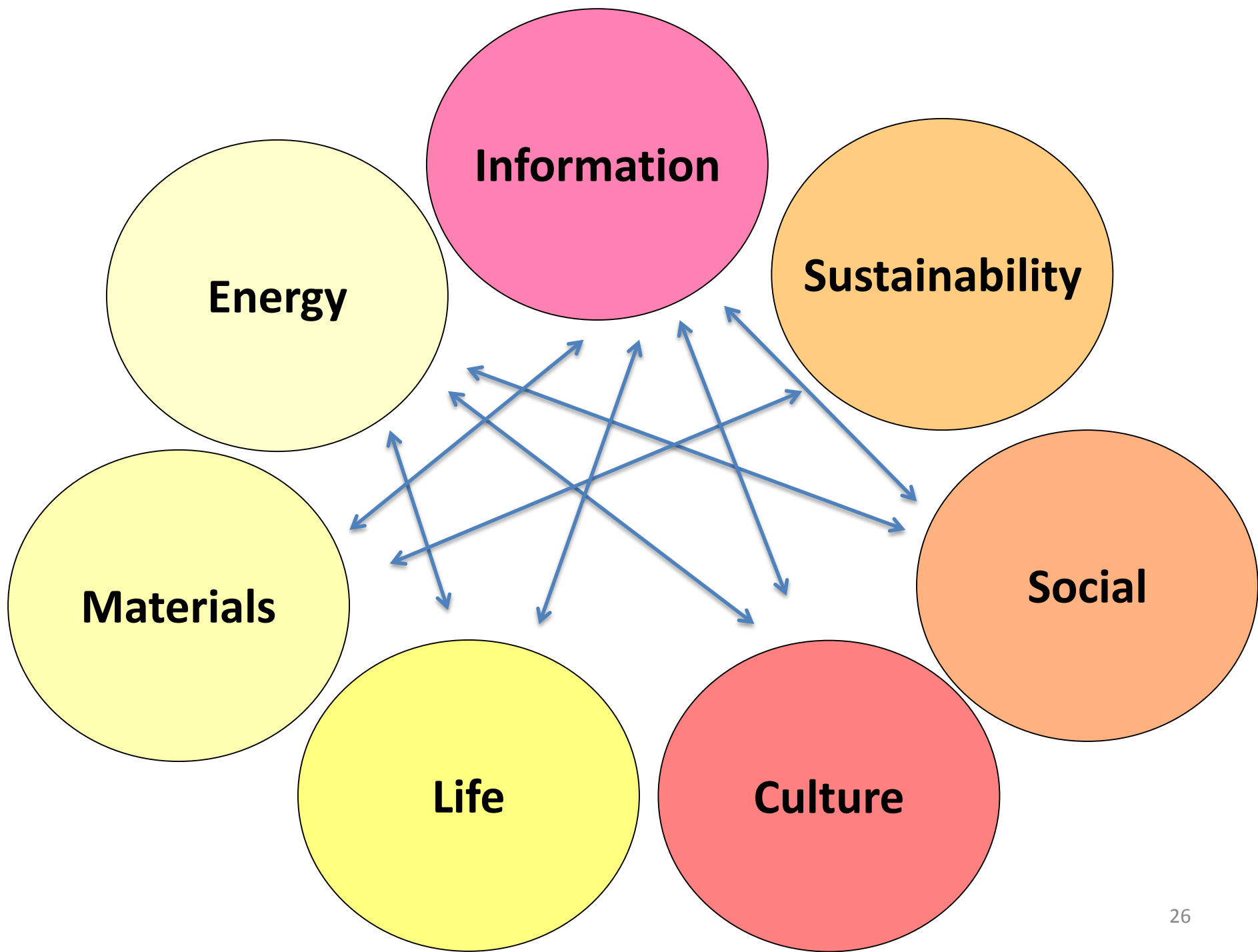
750 MegaByte

PACS UZ Leuven

1,6 PetaByte

Genomics core HiSeq 2000 full speed exome sequencing

1 TeraByte / week

Transdisciplinary engineering design

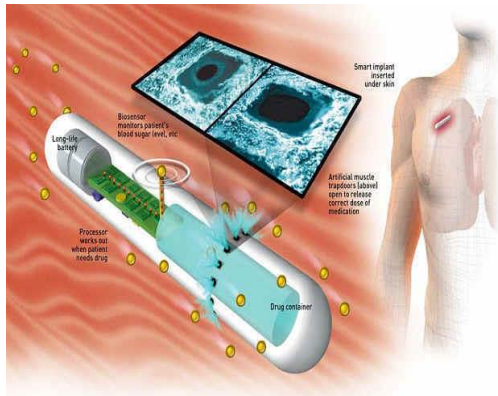
Materials, energy, IT

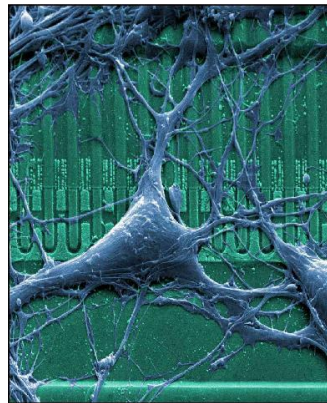
Ubiquitous computing

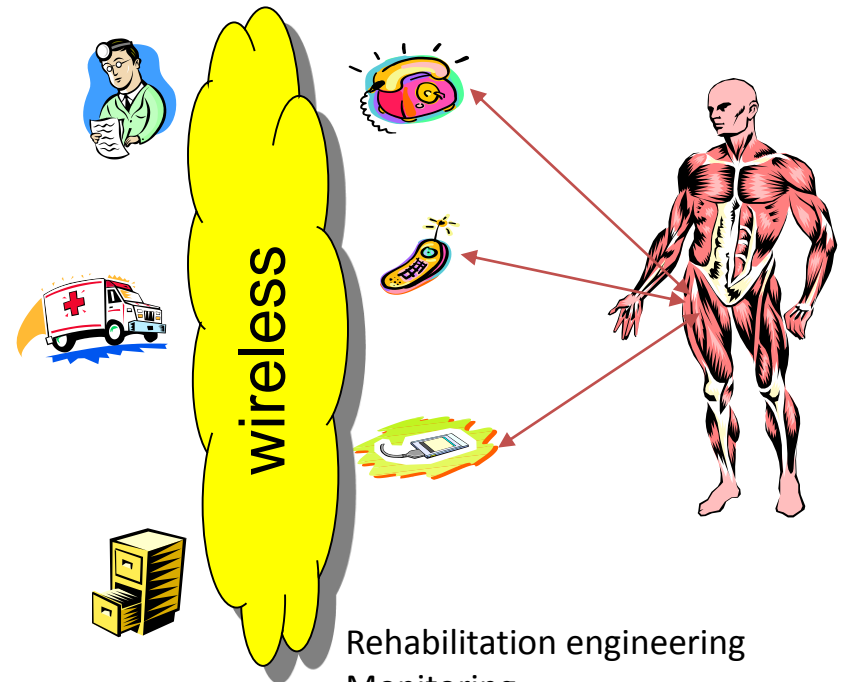
Ambient intelligence

Embedded intelligence
Smart pills

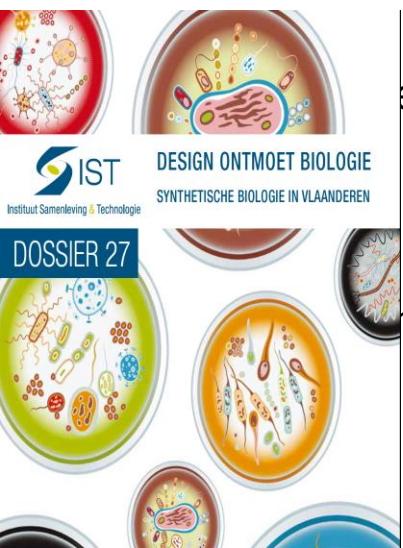
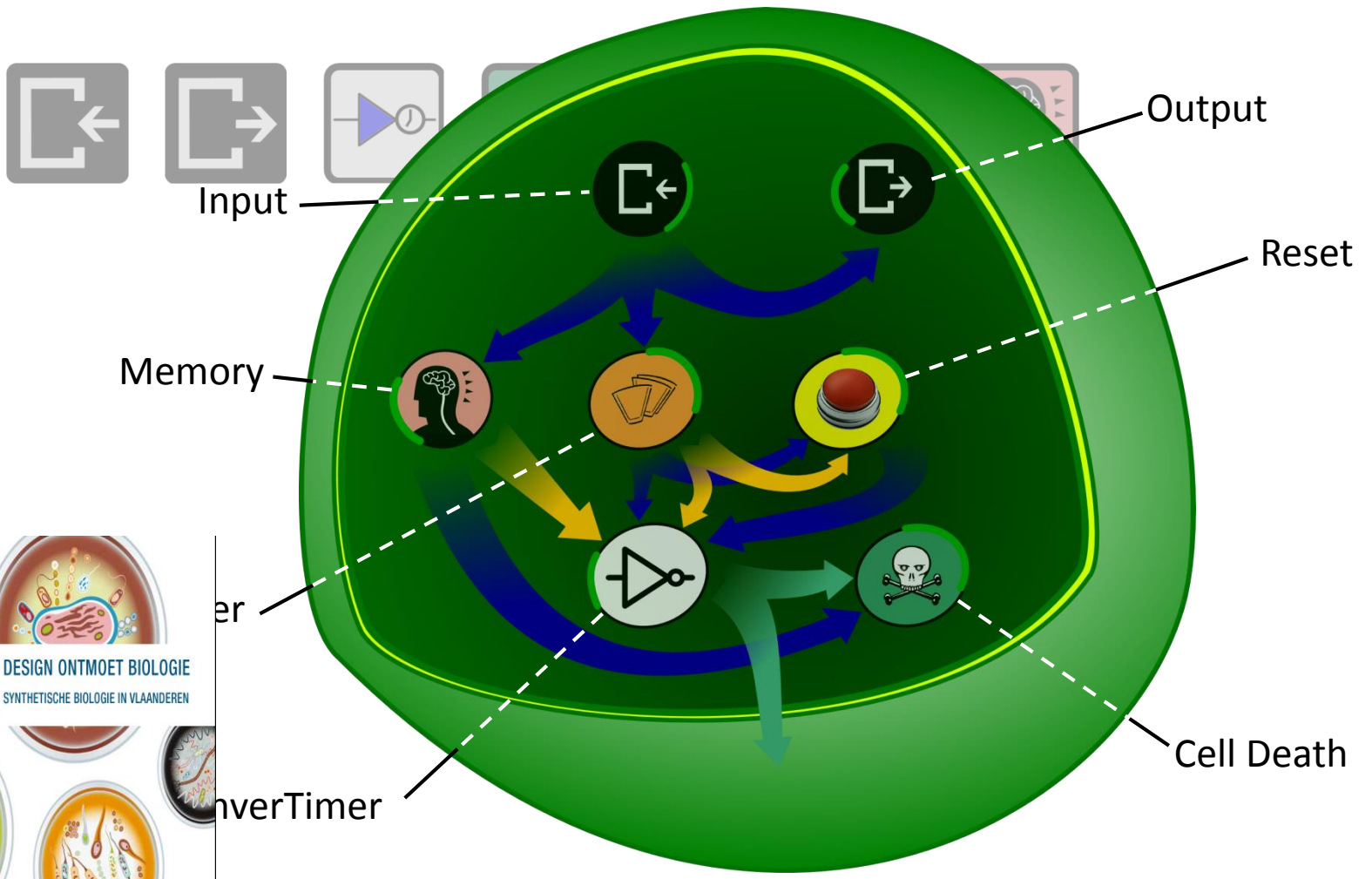
Neuron on chip

Rehabilitation engineering
Monitoring
Sensors: EEG, glucose, blood, DNA, ...
Add-ons: vision, hearing, implants, ...

Synthetic biology: design new functional life

Bacterium detecting cancer cells

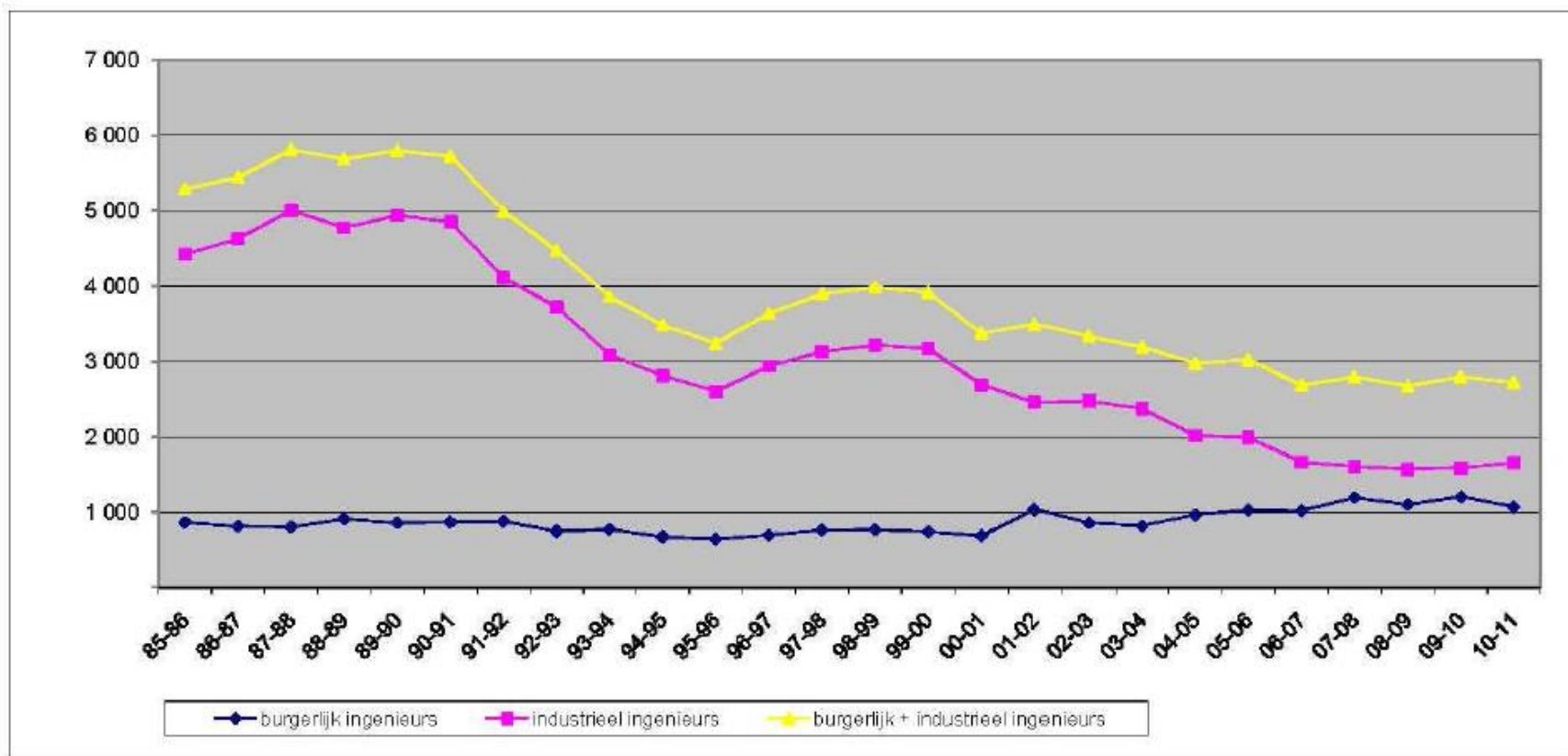
Dus....

- Rol van wetenschap en technologie is pervasief in alle dimensies van ons bestaan
- We leven niet langer in een *biotoop*, maar wel in een *technotoop*
- *Relevantie van STEM als samenhangend geheel*
- Hoe omgaan met de **technotoop** ?
  - Globaal
  - **In Vlaanderen ?**

Inhoud

- De relevantie van **Science, Technology, Engineering, Mathematics**
- De zeven sferen van de Technotoop
- STEM Vlaanderen

Evolutie generatiestudenten Vlaamse ingenieursopleidingen

2011

1	Vrouwenaandeel in secundair onderwijs (3de graad)	27,40 %
2	Marktaandeel STEM richtingen in Professionele Bachelors	23,82%
3	Vrouwenaandeel in Professionele STEM-Bachelors	21,13%
4	Marktaandeel STEM in Academische bachelors	29,02%
5	Vrouwenaandeel in Academische STEM-bachelors	33,50%

STEM & Maatschappelijke Deficits

- **Democratisch deficit**
  - Beleids- en opiniemakers
  - Vox populi
- **Juridische deficits**
  - Wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht
- **Ethische deficits: Niet hoe maar wat (keuzes)**
  - Prenatale testen
  - Synthetische biologie

**Wetenschapscommunicatie
naar ALLE doelgroepen = ESSENTIEEL !**

STEM-actieplan 2012-2020

- vraag Vlaams Parlement:
  - verhogen van de uitstroom aan afgestudeerden in exact wetenschappelijke en technische richtingen
  - betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
- resultaat: STEM-actieplan van de Vlaamse Regering
- verantwoordelijke beleidsdomeinen:
  - O&V = Onderwijs en Vorming
  - EWI = Economie/wetenschap/innovatie
  - WSE = Werk/Sociale Economie
- voortrekker: minister van Onderwijs Crevits

Inhoud actieplan: probleemanalyse

- **STEM en de mismatch tussen vraag en aanbod**
  - kwantitatief
  - kwalitatief
  - structureel
- **STEM in onderwijs**
  - hoger onderwijs
  - secundair onderwijs
- **Gender challenge**

Studying Stem:
what are the barriers?

A Special Issue of The IET Journal of Science, Technology and Innovation

**STEM
AMBASSADORS**
ILLUMINATING
FUTURES

**WHY
ENGINEERING?**

IET AWARDS
The Institution of
Engineering and Technology

**YOUNG WOMAN
ENGINEER**

**The IET Young Woman
Winner of the
Awards**

Online by **31 July 2014**

eiet.org/ywe

**WHY ARE
GIRLS
STEPPING OUT OF STEM?**

[Download the report](#)

#genderagenda

NATIONAL
STEM
CENTRE

**NATIONAL WOMEN
In ENGINEERING DAY**
23 June 2015

**Meet the Stemettes
in Chester**

27 June, 1pm

Register at stemettes.org

FREE • FOOD • FUN

	<u>2011</u>	<u>2020</u>	
1	Vrouwenaandeel in secundair onderwijs (3de graad)	27,40 %	33,33%
2	Marktaandeel STEM richtingen in Professionele Bachelors	23,82%	27,82%
3	Vrouwenaandeel in Professionele STEM-Bachelors	21,13%	25,20%
4	Marktaandeel STEM in Academische bachelors	29,02%	33,02%
5	Vrouwenaandeel in Academische STEM-bachelors	33,50%	33,50% (*)

(*) Dit vrouwenaandeel moet dus in principe niet stijgen maar er moet wel verschuiving komen naar sommige studierichtingen als informatica, ingenieur...

TECHNOPOLIS

algemene acties

STEM Monitor

nulmeting 2013 + eerste 2-jaarlijkse update maart 2015
Bereik & effectiviteit:
 2 edities: OK
Key STEM aandachtspunt: vol te houden op lange termijn

Marketing en communicatieplan

Bereik & effectiviteit:
 Eerste gecoördineerde aanpak staat op de agenda
Key STEM aandachtspunt:
 Groot budget nodig en/of zeer sterke partnerschappen met engagementsverintenissen

cluster onderwijs-maatschappij-studiekeuze

Splitsing leergebied Wereldoriëntatie in basisonderwijs

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd - doorlopende impact
Key STEM aandachtspunt: Bijscholing leerkrachten basisonderwijs

Beroepskwalificaties (Vlaamse Kwalificatiestructuur)

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd - doorlopende impact
Key STEM aandachtspunt: Leerinhouden updaten i.f.v. aanvangsnormen van de sectoren/industrie

VLOR Review en reflectie-instrument over STEM-didactiek

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd - doorlopende impact
Key STEM aandachtspunt: Gebruik vnl op ped.studiedagen. In de scholen?

Klascement: STEM pagina

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd - doorlopende impact
Key STEM aandachtspunt: Gebruik?

Onderwijsinspectie: Stavaza STEM in onderwijs : Onderwijspiegel 2013

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd - doorlopende impact
Key STEM aandachtspunt: Opvolging inhoudelijk verbetertraject?

Studie- en beroepenkeuze : Onderwijskiezer: STEM pagina toegevoegd

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd - doorlopende impact

verbeteren STEM didactiek basisonderwijs met InterENW van Lerarenopleidingen

Bereik & effectiviteit: In uitvoering (tot dec 2015)
Key STEM aandachtspunt: 2000 basisscholen

STEM-onderzoek interdisciplinaire STEM-didactiek 2de en 3de graad

Bereik & effectiviteit: In uitvoering
Key STEM aandachtspunt: Wat met 1ste graad en STEM?

Pedagogische Begeleidingsdiensten + Academies

+ InterENW scholen 150-tal basisscholen bij
Bereik & effectiviteit: In uitvoering
Key STEM aandachtspunt: Verduurzaming? 2000 basisscholen

Roadies (ESF + Klasse) 2 x 40 beroepen via ledereen Beroemd + Metro

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd - momenteel nog kort vervolg in aantal scholen
Key STEM aandachtspunt: Éénmalig initiatief, grote weerklank

VSK-advies "Kiezen voor STEM" bij groep 15-17 jarigen

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd
Key STEM aandachtspunt: Wat met bevindingen? Informatie over STEM-beroep en maatschappelijke relevantie blijkt voor de jongeren zéér nodig

40 STEM Start Up Schools en Schools of Excellence + nieuwe oproep TSO/BSO

Bereik & effectiviteit: in uitvoering
Key STEM aandachtspunt: Idealiter te herhalen. Budget?

uitwisseling Best Practices in de scholen: 23 oktober 2015 (2016: sec ond)

Bereik & effectiviteit: In uitvoering: 300 genodigden verwacht
Key STEM aandachtspunt: Idealiter te herhalen. Budget?

PROJECT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

PROEFT

SES doelgroep (BAO, Sec Ond + gemeentes)

Bereik & effectiviteit: In uitvoering
Key STEM aandachtspunt: Duurzame aanpak is nodig

Opzetten Netwerk STEM-Academies

Bereik & effectiviteit: uitgevoerd
Key STEM aandachtspunt: Werkt nu verder op eigen kracht

fin. ondersteuning leden van het netwerk voor activiteiten

Bereik & effectiviteit: In uitvoering
Key STEM aandachtspunt: Éénmalige interventie

STEM Coaches

Bereik & effectiviteit: In uitvoering
Key STEM aandachtspunt: Te kleine respons uit onderwijs voor goed idee. Oorzaken en bijstellingen?

STEM-problematiek in de onderwijsconvenanten met de sectoren

Bereik & effectiviteit: uitgevoerd
Key STEM aandachtspunt: Plaatje blijft zeer diffuus, onoverzichtelijk, aanbodgestuurd

SERV Rondetafel: NL model sectoren die samen aanbod naar onderwijs in uitvoering zetten

Bereik & effectiviteit: uitgevoerd
Key STEM aandachtspunt: Geen concrete afspraken

wetenschapscommunicatienetwerken EWI, expertisecellen, strategische partners

Bereik & effectiviteit: Continu in uitvoering
Key STEM aandachtspunt: Ruim budget, structurele investering, groot bereik. Ruimte om in te zetten op samen af te spreken inhoudelijke prioriteiten?

SERV-Overzicht investeringen vanuit de bedrijven en sectoren in STEM

Bereik & effectiviteit: afgewerkt
Key STEM aandachtspunt: Grootorde budget?

DEPARTEMENT WERK & SOCIALE ECONOMIE

opmaak intersectorale STEM-strategie

Bereik & effectiviteit: Uitgevoerd, impact op sectoren en hun werking moet verder uitvoering krijgen
Key STEM aandachtspunt: Sterke partnerschappen tussen sectoren nodig om dit vorm te geven

acties VDAB

Ter beschikking stellen van infrastructuur

10 dagen-regeling

Bereik & effectiviteit: In 2014 volgden in het kader van deze regeling 4722 leerlingen een opleiding bij VDAB
Key STEM aandachtspunt: Evolueren naar geven van opleidingen door leerkrachten

Doe-dagen

Bereik & effectiviteit: In 2014 hebben 1634 leerlingen van 5de of 6de leerjaar een doemdag gevolgd binnen een centrum van VDAB

beroepenfilms

Key STEM aandachtspunt: De beroepenfilms zullen een STEM-label krijgen

sectorconvenants 2013-2014 (verlenging 2015)

Bereik & effectiviteit: In uitvoering, start opbouw van partnerschap-ronde rond STEM
Key STEM aandachtspunt: Verdere aanpak om engagementen in convenant op te nemen voor sectorconvenants 2016-2017

Engagementen opgenomen in convenant:

Stimuleren van ondersteuning en aanvullen onderwijskiezer door sectoren
 Stimuleren van ondersteuning van STEM-acties (en actieplan in het algemeen)

Opmaak van inventaris acties in sectoren

DEPARTEMENT ECONOMIE WETENSCHAP & INNOVATIE

communicatiekanalen

WIN: Wetenschapsinformatienetwerk

Digitaal platform voor bekendmaking initiatieven van en aan wetenschapscommunicatieactoren, leerkrachten en andere belangstellenden
 www.wetenschapsinformatienetwerk.be
 Sociale media: facebookpagina Richting Morgen, Twitter

versterking maatschappelijk draagvlak

Dag van de Wetenschap

Kennismaking groot publiek en jongeren met wetenschap en technologie aan universiteiten, hogescholen, kennisinstellingen, bedrijven

initiatieven voor jongeren in vrije tijd & schoolverband

Vlaamse Wetenschapsweek: wetenschap in de kijker

F.T.I vzw/ Technopolis

Doe-centrum Technopolis + outreach + coördinatie STEM-academies

Expertisecellen wetenschapscommunicatie

Aan de universiteiten en hogescholen:
 Kinderuniversiteiten, STEM-academies, Technieklubs, workshops, Fab-labs enz.

6 Volkssterrenwachten

Roger Van Overstraeten Society

STEM-academies, educatieve workshops over ICT, micro-electronica, nano-technologie

Vlaamse Olympiades

Wiskunde, Natuurwetenschappen en Technologie

Jeugd, Cultuur en Wetenschap vzw

Wetenschappelijke jeugdvereniging: workshops, stem-academies ...

Natuur en Wetenschap vzw

Wetenschappelijke jeugdvereniging: workshops, stem-academies ...

Solvay Instituut

Internationale Jongerenconferenties: voordrachten topwetenschappers

Kekulé-cyclus

wetenschappelijke lezingen voor groot publiek en jongeren

ondersteuning congressen

Ondersteuning Congres Leraars Wiskunde

Ondersteuning Congres Leraars Wetenschappen

ontwikkeling STEM-didactiek

Via Agentschap IWT: Ontwikkelen van een geïntegreerde STEM-didactiek voor 2de en 3de graad "STEM@School" Prof Wim Dehaene/KUL (2013-2019) . Loopt van 1/6/204 tot 31/5/2018. Subsidies worden verdeeld onder 6 partners: 3 KUL onderzoeksgroepen, 1 onderzoeksgroep van de Universiteit Antwerpen, het Gemeenschapsonderwijs en de VVKSO

brugprojecten

19 projecten. Op snijvlak ondernemen-STEM en Onderwijs (oa Fablab Junior VUB, Care Full technology - KHBO, Jong technisch Talent VOKA Limburg...)

HOE?

Conclusies

- Wetenschap en technologie pervasief in alle dimensies van ons bestaan
- We leven niet langer in een ***biotoop***, maar wel in een ***technotoop***
- Daarom is **STEM relevant**, altijd, overal, in alle omstandigheden !
- **STEM als samenhangend geheel: Niet of/of, wel en/en !**
- **Vele** acties in Vlaanderen realiseren een **groot** objectief !

SELLS

!

because it is relevant !!